

קרח – התמודדות עם דרמות....

תגובות שונות אצל משה רבינו

7. משנה שכיר במדבר פרשת קרח
 ויש לדייק למה כאשר קמו קרח ואנשיו לפני משה כתוב "וישמע משה ויפול על פניו", ולא כתיב כי ויחר למשה, ולגבי דתן ואבירם שנצבו נגד משה כתוב "ויחר למשה מאד" כו'.

8. רש"י הירש במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק יב
 (יב) וישלח וגו'. כבר הערנו: דתן ואבירם היו, כנראה, כת לעצמם בקשר הזה של קרח. מרדו של קרח היה מכוון בעיקר כנגד מעמד הכהונה של אהרן ורק בעקיפין הוא יצא כנגד סמכותו של משה, שהיתה המקור והתמיכה של מעמד אהרן. ואילו דתן ואבירם קמו במישרין על משה ומטרתם היתה לסלק את מנהיגותו המדינית של משה. האיבה למשה - במישרין או בעקיפין - היתה המלט המחבר את שתי הכיתות. משום כך ביקש משה לדבר עם דתן ואבירם בייחוד,

9. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ד
 (ד) וישמע משה ויפל על פניו:
 רמב"ן

(ד) ויפול על פניו - ולא ויפלו, כי אהרן במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש וכמודה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך:

משה רבינו מתבונן פנימה

10. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו
 (טו) ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם:

11. אילת השחר במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק טו
 (טו) אל תפן אל מנחתם. פרש"י לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם. הרמב"ן מקשה שהרי הוא מדבר על דתן ואבירם והם לא היו בין מקטרי הקטרת עי"ש, ועוד צ"ב למה משה הוצרך להתפלל על זה, מאי ס"ד שזה יתקבל, הרי הם חוטאים ורוצים את הכהונה שלא כדין, וכנראה דלפעמים יש כח לסט"א להצליח ולכן צריכים להתפלל שלא יתקבל מנחתם

12. דעת תורה במדבר עמוד קס
 משה בשמעו תביעת דתן ואבירם עליו "כי תשתרר עלינו גם השתרר", דברי שמצה, מאנשי שונאיו, ודברים שהינם גם היפוך כל מציאותו של משה רבינו, העניו מכל אדם, ואעפ"כ לא השיב פשוט כי בשקר הדברים, אלא כי כשמוכחים אותך, אף בדברים הכי זרים, קודם כל תשמענה אוזניך, אל תבהל להשיב "אין הדבר בי" וחסל! אלא חפש במעשיך ובחון אותם ... רק אחרי שמצא מרע"ה עובדות גדולות מוכיחות ברור, כי "לא חמור אחד מהם נשאתי וכו'" כי אז הוא שפנה לקב"ה לאמור "אל תפן אל מנחתם", ו"פנה אלי", כי לא אשמתי בכלום, והיטיב חרה לי על דבריהם, כי לקנתר באו, "איני מוחל על עלבוני ואין למחול להם בלעדי"

1. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א - ג
 (א) ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן: (ב) ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: (ג) ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם פי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע על קהל ה':
 רש"י

ומדוע תתנשאו - אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחר כהונה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלקיך (שמות כ ב), כל העדה שמעו:

2. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ד
 (ד) וישמע משה ויפל על פניו:
 חזקוני

(ד) וישמע משה שחשדוהו שנתכוין לשום השררה על אחיו. ויפל על פניו נתבייש וכבש פניו בקרקע לתפלה

3. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ה - יא
 (ה) וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו: (ו) זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו: (ז) ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר ויהי האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי: (ח) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי: (ט) המעט מהם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן ה' ולעמד לפני העדה לשרתם: (י) ויקרב אתך ואת כל אחיך בני לוי אתך ובקשתם גם כהנה: (יא) לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' ואהרן מה הוא כי תלוננו תלינו עלי:

4. אבן עזרא במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ח
 ויאמר משה אל קרח, כי הדבור הראשון - עם קרח ועם כל עדתו, וזה - עם הלויים:

5. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק יב - טו
 (יב) וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה: (יג) המעט כי העלינו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר: (יד) אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וקרח העיני האנשים ההם תנקה לא נעלה: (טו) ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם:

6. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק יב
 הנה דתן ואבירם הם היו בעלי המחלוקת הזו כקרח, כמו שאמר ויקח קרח ודתן ואבירם ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל וגו', שהם המקהילים אותם על משה ועל אהרן. והנה משה דבר אל קרח ואל כל עדתו, ואמר לו עוד (פסוק יא) אתה וכל עדתך, כי אליו דבר תחלה כי הוא הגדול בהם. והנה הנועדים היו עדת דתן ואבירם גם כן, ולכך רצה עתה לדבר גם עמהם ולהזהירם על עצמם ועל כל הנועדים שהם עדתם ולפייס אותם בדברים טובים דברים נחומים לישראל, כי דבריו עם קרח פיוס לבני לוי לבדם. וטעם "וישלח", כי הלכו מלפניו בדברו עם קרח,

משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו, ולכן סבל קרח גדולת אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה. אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם, ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה', ונגזר על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו, אז היתה נפש כל העם מרה והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו

20. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק לג (לג) וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

21. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לה עמוד א
אמר רב משרשיא: מרגלים שקרי הוו, בשלמא ונהי בעינינו כחגבים - לחי, אלא וכן היינו בעיניהם מנא הוו ידעין? ולא היא, כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו, סלקו יתבי באילני, שמעי דקאמרי: קחזין אינשי דדמו לקמצי באילני

22. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שלח סימן ז
אמרו ונהי בעינינו כחגבים אמר הקדוש ברוך הוא ויתרתי עליה, אלא וכן היינו בעיניהם מקפיד אני וכי יודעים הייתם מה עשיתי אתכם בעיניהם מי יאמר לכם שלא הייתם בעיניהם כמלאכים,

23. שפת אמת במדבר פרשת קרח שנה תרמ
אמו"ל הגיד בשם הרב מפרשיסחא ז"ל לראות איך המתנגדים על הצדיק בוחרים לדבר עליו דוקא במדה המתוקנת אצלו ביותר. כאשר אמרו ומדוע תתנשאו והכתוב מעיד והאיש משה עניו מאוד כו' ויש להוסיף על דבריו כי ע"י שהי' ברור לבו של מרע"ה בענוות לכן לא הי' חש להתנהג בדברים שהי' נראה לגאים לומר עליו שמתנשא עצמו, כי לא הי' מציאות ענין גיאות אצלו ולכן לא הי' ניכר בעיני ההמון בחי' הענוות שבו. והכלל בכל דבר עיקר הוא הפנימיות, ועל קרח נאמר ורקב [גי' קרח] עצמות קנאה כי הי' חסר לו הפנימיות. ומרע"ה ואהרן היו הפנימיות הדעת של בני ישראל והם האירו לכל בני"ו ונתרוממו כמ"ש המאור מחזירן למוטב. וקרח ועדתו נתדבקו בחיצוניות בלבד והי' נראה כל מעשיהם טובים מאוד. אבל אהרן הי' נראה איש פשוט

סיכום:

דרך תגובתו של משה רבינו לדתן ואבירם אנו למדים איך מתמודדים עם דרמות בחיים. ניתן להיבהל, ניתן לדחות בשתי ידיים אבל הדרך האמיתית היא לדעת לנרמל את הדרמה לממדים הנכונים ולאחר מכן לבחון את הדברים מנקודה פנימית. קורח, לעומת משה פועל הפוך, יש לו רקבון פנימי ובמקום לרפא את הרקבון הוא עושה דרמות כדי לתת לגיטימציה לריקבון. משה רבינו היה אדם פנימי לעומת קורח שהיה אדם חיצוני. בחיים שלנו אנו יכולים להיפגש עם אירועים שנראים דרמטיים עם האשמות שנשמעות דרמטיות, דרך פרשת קורח אנו יכולים ללמוד כיצד להתנהל בצורה נכונה.

13. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

אמר רבי ראובן בן איצטרובילי: אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשאו, ואם לא עשה כולו - עשה מקצתו, ואם לא עשה מקצתו - הרהר בלבו לעשותו, ואם לא הרהר בלבו לעשותו - ראה אחרים שעשו, ושמח. מתיב רבי יעקב: ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלקיהם - התם להכעיס הוא דעבוד. תא שמע: ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה', רב שמואל בר יצחק אמר: מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממה! - התם משום שנאה הוא דעבוד.

14. רבינו חננאל מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

ואמר רב אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשאו או כולו או מקצתו או הרהר בלבו לעשותו או ראה אחרים שעשאוהו וייתב בעיניו.

15. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נו עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר דוד חטא (בבת שבע, קודם שקבלה גט.) - אינו אלא טועה, שנאמר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו', אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו? אלא מה אני מקיים מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע - שביקש לעשות ולא עשה. (לשכב עמה קודם שקבלה גט שהיה בעלה שולח לה מן המלחמה, שאם ימות לא תיזקק ליבום, או שמא יהרג ואין מעיד עליו, ותתעגן אשתו, או שמא יחא שבו, כדאמרין לקמן: כל היוצא למלחמת בית דוד כו').

16. בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק ל - לא

(ל) וַיָּבֹא גַם אֶל רַחֵל וַיֹּאמֶר גַּם אֶת רַחֵל מִלָּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּה עוֹד שִׁבְעַת שָׁנִים אַחֲרוֹת: (לא) וַיֵּרָא ה' כִּי שְׁנוֹאָה לָאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה וְרַחֵל עָקְרָה: (לג) וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּי שָׁמַע ה' כִּי שְׁנוֹאָה אֲנִי וַיִּתֵּן לִי גַם אֶת זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שְׁמַעוֹן:

17. שו"ת רב פעלים חלק ג - אורח חיים סימן י

ואשר שאלת על בני שנואה ממ"ש וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה, וכן פסוק ותאמר כי שמע ה' כי שנואה אנכי, הנה הגאון הלבוש תירץ כי היתה שנואה לגבי רחל שאהב אותה אהבה יתירה אז נראית כאלו היא שנואה ע"ש.

קורח – תנועה הפוכה ממה רבינו

18. רש"י במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א

ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם

19. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א

והנכון בדרש, שכעס קרח על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו (תנחומא קרח א), וקנא גם באהרן כמו שנאמר ובקשתם גם כהונה (פסוק י). ונמשכו דתן ואבירם עמו, ולא על הבכורה, כי יעקב אביהם הוא אשר נטלה מראובן ונתנה ליוסף, אבל גם הם אמרו טענתם, להמיתנו במדבר (פסוק יג), ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו (פסוק יד). והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים, ונצלו בתפלתו של משה שהתנפל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה. והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואלו היה אדם מורד על

